

Proa

SEBASTIÀ ALZAMORA

Reis del món

SEBASTIÀ ALZAMORA

REIS DEL MÓN

Proa

Proa
A Tot Vent

Primera edició: gener del 2020

© Sebastià Alzamora, 2020

Disseny de la coberta: Planeta Art & Disseny
Il·lustració de la coberta: © Mercè López

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Diagonal, 662-664
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-811-8
Dipòsit legal: B. 315-2020
Composició: gama, sl

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

ÍNDEX

PRÒLEG	9
LES FALZIES	17
CONVERSA A GINEBRA	55
MAHATMA	323

LES FALZIES

Santa Margalida, Mallorca, juny de 1909

Com tenia per costum quan sortia a treballar al camp, la tia Carme es va lligar una cinta de roba al capell. A en Joan li agradaven aquelles cintes de la tia Carme, que ella mateixa tallava de la roba que comprava a la botiga de la vila, la mateixa roba amb la qual solia cosir-se bates i vestits. Anaven gairebé sempre estampades amb flors, de vegades grosses, altres vegades més petites, i ella les lligava al voltant del capell, que era blanc i amb una ala molt ampla, perquè li cobris el rostre i l'hi protegís del sol. A sota del capell hi duia també un mocador que li tapava els cabells, ja grisos, i que anava fermat sota la mandíbula, a fi de no embrutar-se de pols i terra.

—Ja tens la carta a punt, Joan? El tio està per tu.

—Sí, tia.

Va agafar el sobre que tenia preparat damunt del canterano, va travessar la sala i es va dirigir cap al portal de la casa, on la tia l'esperava amb la grossa clau de ferro en una mà i, a l'altra, el xapó que li havia de servir per arrabassar les cabeces d'all. A fora, a l'eixida, hi havia l'oncle Guillem enfilat a dalt del cabriol, amb en

Llamp, un cavall clapat i taciturn, enganxat i ensivellat, i en Quim, un gos gran i roig que els voltava inquiet.

—Au Joan, que hem de partir? —va preguntar l'oncle, que duia el capell negre com el vestit, i la barba blanca.

—Sí, tio.

La tia Carme encara insistia a empènyer el cul d'en Joan per ajudar-lo a enfilar-se al cabriol, però ell estava content perquè, als seus dotze anys, el peu li arribava sense problemes a l'alçada de l'estrep. I això volia dir que ja era gran, i que aviat ho seria més. Es va situar al costat de l'oncle Guillem i es va acomodar damunt la tira de cuiro que cobria la fusta del seient.

—Dus la carta?

—Sí, tio. —Va aixecar la mà que duia el sobre.

La tia Carme va intervenir.

—I tu —es va adreçar a l'oncle— has carregat els alls i les cebes?

—Sí, dona. —L'home va assenyalar amb el dit gros la part posterior del cabriol, on s'arregleraven dos cistells de cebes blanques, deu o dotze manats de porros, dos caixons de melons eriçoners i quatre cistells més d'all tendres, tot collit el dia abans i ja ben net de terra i d'impureses. Eren per a la tia Bel, a qui encara anomenaven així tot i que al convent de monges li deien sor Margalida, en honor de la patrona local. La tia monja solia correspondre a l'obsequi de la seva germana Carme i del seu espòs amb ous de les gallines del convent i amb pots de confitura de prunes i d'albercocs, que elaborava ella mateixa.

La tia Carme es va acostar al cabriol.

—Jas —li va dir a l'oncle Guillem.

De la mateixa butxaca del vestit on acabava d'estotjar la clau de la casa en va treure un mocador blanc, brodat amb puntes, i el va posar dins la mà de l'home, que se'l va acostar al nas i el va olorar, perquè era perfumat de tarongina. Sempre que havia de sortir sol, o darrerament amb l'infant, li donava aquell mocador.

—Gràcies —va dir l'oncle Guillem—, ara ja podem partir.

Va fer un crit sec, va esclafir les regnes i, amb un sacseig, en Llamp va iniciar un pas calmos i les rodes del cabriol varen cruixir damunt els macs i les pedres del camí. En Joan es va girar per acomiadar-se amb la mà de la tia Carme, i va aprofitar per tornar a mirar-se-la, perquè feia goig: a més del mocador i del capell amb la cinta i l'ala tan gran, duia la brusa marinada blanca, que s'embotonava per davant, i la falda feta amb la mateixa roba estampada de la cinta, llarga fins als turmells, que li arribava fins just al damunt de les espadenyes d'espart. I sota les mànigues de la brusa, encara els manegots des dels canells fins als colzes, que també impedièn que se li colrés la pell dels braços, i les xarxetes que li defensaven les mans i els dits dels rigors de la feina. Ella va girar en sentit contrari al del cabriol i es va allunyar, amb passes decidides, cap a l'Hort d'en Degollat, on l'esperava una nova jornada de tasca.

El cel damunt els sementers era immens i net, sense ni un núvol, i el sol acabat de sortir escampava una llum suau i propícia damunt els garrovers i els amet-

llers, damunt els romaguers i les figueres, damunt els solcs i els marges de paret seca, i damunt totes les coses. En Quim corria àgil al pas del cabriol, a estones davant i a estones darrere, i de tant en tant lladrava content o es desviava per encalçar un conill, un mart o un moix salvatge, que sempre eren més veloços que ell i li fugien.

Avançaven en silenci, fins que la veu de l'oncle Guillem es va imposar damunt el so del sotragueig:

—I què els expliques a ton pare i ta mare, Joan?

En Joan va posar la mirada damunt el sobre que duia a la mà i va fer un cop d'ull al destinatari que ell mateix hi havia escrit: Sr. i Sra. Mascaró Fornés, 24 Rue de la Val, Orà, Algèria. Feia gairebé un any i mig que els seus pares havien salpat cap allà a bord d'un vaixell que la tia Carme, l'oncle Guillem i ell mateix havien anat a acomiadar al port de Palma, i recordava ara, com havia de recordar tota la vida, l'esforç per contenir les llàgrimes mentre contemplaven com el vaixell s'allunyava i s'anava tornant petit a mesura que s'acostava a l'horitzó. Son pare i sa mare havien emigrat a Algèria, com ho havien fet tantes altres famílies de Santa Margalida abans que ells i com ho farien sens dubte moltes més encara, perquè, deien, s'hi feia fortuna. A ell, l'havien deixat sota la tutela de l'oncle i la tia, que no tenien fills i sí una posició social més acomodada. A Santa Margalida cuidaven l'Hort d'en Degollat, però passaven la major part del temps a Palma, a la casa del Puig de Sant Pere on ara residia també en Joan, i això feia possible que l'oncle guanyés diners com a comptable a les ofici-

nes del ferrocarril i que ell hagués pogut començar els estudis de batxillerat al col·legi dels Teatins, on tenia a la seva disposició (sempre, per descomptat, sota la supervisió dels *padres*) una biblioteca que li semblava formidable. La vida amb l'oncle i la tia era feliç, però això no llevava que enyorés els seus pares, i les cartes que intercanviaven mensualment feien més suportable la separació, però no mitigaven l'enyor ni omplien l'absència. Les cartes d'ells les escrivia la mare, perquè el pare no sabia de lletra, i mostraven una calligrafia petita i complicada, amb els caràcters recargolats i moltes faltes d'ortografia, que a en Joan li feien tendresa perquè volien dir que a la seva mare li costava un veritable esforç posar damunt el paper les noves escasses i succintes que explicava a les seves lletres, i que sempre acabaven encarint-lo a fer bondat a l'escola, a obeir tot el que li diguessin la tia i l'oncle i a resar les seves oracions a les nits, abans d'anar-se'n a dormir. Les cartes d'en Joan, en canvi, eren llargues, de cinc o sis fulls escrits per davant i per darrere, perquè trobava que sempre hi havia coses interessants per contar i perquè li agradava molt escriure. I llegir. Sobretot, llegir li agradava més que cap altra cosa.

—Els explico coses de l'escola —va respondre en Joan.

—Això està bé —va somriure l'oncle Guillem, amb els ulls fets en el camí—. I quina casta de coses?

En Joan es va arronsar d'espatlles i es va tornar una mica vermell.

—Coses —va resumir.

—No m'ho vols dir? —L'oncle Guillem va fingir contrarietat.

En Joan va tornar a mirar el sobre, i aquesta vegada el va girar i en va llegir el remitent: Joan Mascaró Fornés, carrer del Vi, 32, Palma, Mallorca. Va contestar:

—Els dic que el *padre* Gabriel és una mica sever.

—Vaja.

—Però que, en canvi, els *padres* Carrió i Balaguer són molt amables.

—Tanta sort.

—I que per anar a escola he de passar per la riera i que de vegades davalla molt plena d'aigua i m'agrada aturar-me damunt el pont i mirar-la.

—Aquest hivern ha plogut molt, sí.

—I que a l'escola hi he fet bons amics, sobretot un que nom Llorenç que és de Palma però la seva família ve d'Alaró.

—Com nosaltres de Santa Margalida.

—I que dins les aules seiem en uns bancs de fusta que fan fileres esgraonades, i que quan fa fred encenen unes estufes de llenya que escalfen tot el col·legi i hi fa bon estar.

—Això els agradarà saber-ho.

—També, que el que més m'agrada dels estudis són la literatura, el llatí, la història sagrada i el francès.

—A Algèria parlen francès.

—Sí, així quan hi vagi els podré ajudar, perquè mon pare i mumare no en saben.

—No sé com ho deuen fer, per allà —va sospirar l'oncle Guillem.

—Es fan entendre —va replicar en Joan—. A la seva darrera carta, em diuen que han conegut un moro que xerra mallorquí, de tants de margalidans que hi ha a Orà.

—Això sí que ho crec! —Va fer petar les regnes damunt en Llamp.

En Joan aixecava el cap per mirar-lo a la cara.

—L'any que ve, vull començar a aprendre italià i anglès.

—N'ensenyen, els teatins?

—El *padre* Balaguer m'ha dit que en sap i que me n'ensenyarà.

—I no t'embullaràs, amb tants d'idiomes?

En Joan va somriure.

—No, tio. Els idiomes aclareixen el cap.

L'oncle Guillem es va gratar la barba, sorprès una vegada més pel seu nebot. El seu rendiment acadèmic era extraordinari i obtenia les màximes qualificacions, però el que més destacava en ell no era tant la capacitat d'absorbir coneixements com l'habilitat per raonar-los. No es limitava a aprendre, aquell infant també necessitava comprendre.

—A més, el *padre* Balaguer també em du a visitar la biblioteca.

—A tu tot sol?

—No, amb altres nins, però a mi em dona a llegir llibres que diu que tria a posta per a mi. Diu que jo ja els puc llegir.

Això va cridar l'atenció de l'oncle Guillem.

—Com ara quins?

En Joan, satisfet:

—Molts, però el que m'ha agradat més de tots és el *Bhagavad Gita*.

—Baga què? —va preguntar l'oncle Guillem, que amb el renou del cabriol damunt el camí de terra i pedres no sentia bé les paraules del seu nebot.

—*Bhagavad Gita*. És un poema indi, molt antic.

—Indi?

—De l'Índia, un poema hindú. Està escrit en un idioma que es diu sànscrit, però jo l'he pogut llegir traduït al castellà.

—L'Índia és molt lluny. I allà també fan poesies? Com don Joan Alcover? —L'oncle Guillem mencionava un home de lleis de Palma que també treballava en ocasions amb la companyia de ferrocarrils, de qui sabia que escrivia versos.

—No ho sé... —va dubtar en Joan—. El *Bhagavad Gita* és un poema llarg, i hi surten Arjuna, que és un príncep, i Krixna, que és el déu dels hindús.

—Ah, són fantasies, idò —va concloure l'oncle Guillem.

—Fantasies? No, no, tio —es va enfadar en Joan—. *Bhagavad Gita* vol dir «poema del Senyor».

A l'oncle li va venir de nou la sortida temperamental del seu nebot, però no el va voler renyar.

—Vull dir que són històries, com rondalles...

—Déu té molts de noms, tio —en Joan no es donava per vençut—. Els hindús li diuen Krixna, i els musulmans, Allà. Els jueus l'anomenen Iahvè...

—Bé, però aquests déus llunyans són déus falsos

—va observar l'oncle Guillem—. No són el nostre Déu cristià.

—Sí, tio, pensa que Déu és a tot el món, i que les persones parlen molts idiomes diferents, i per això també l'anomenen de diferents maneres. Ho diu santa Teresa, que Déu és a totes bandes.

—També llegeixes santa Teresa?

En Joan va tornar a somriure.

—Sí, el *padre* Balaguer em va donar un llibre molt gruixut amb els seus escrits. M'agraden molt. Diu que a Déu el podem veure en totes les coses que tenim al voltant. En els camps i en els animals, per exemple. Déu també és amb ells.

A l'oncle Guillem aquest tombant de la conversa el tranquil·litzava.

—Vols dir que Déu és amb en Quim? —Va assenyalar el gos, que corria davant del cabriol i de tant en tant girava el cap com per assegurar-se que el seguien.

—Sí, amb en Quim i amb tots els cans —va confirmar en Joan, convençut—. Si mires els ulls d'un ca, o d'un cavall —en Llamp trotava amb una cadència tranquil·la—, no te pareix com si qualcú t'estigués mirant des de dins seu?

—De dins dels animals?

—Sí, alguns també somriuen, com els cans. No t'hi has fixat, que en Quim somriu quan està content?

—Mou la coa. Els cans, quan estan contents, mouen la coa. Els moixos, en canvi, si la mouen, vol dir que estan molestos —va reflexionar l'oncle Guillem.

—Els cans mouen la coa i somriuen. Els moixos no,

perquè són molt seus, però ronquen. I els cavalls tampoc, perquè són més senyors, però els ases i els muls sí que somriuen. Així. —En Joan es va posar dret, va fer una ganyota i va acostar la cara a la de l'oncle, que es va esverar.

—Joanet, què fas!

El nen va quedar desconcertat.

—No t'enfadis, tio, feia l'ase.

—Bé, ja l'has fet. Torna a seure.

En Joan va obeir, es va asseure i va callar uns segons, però tot d'una va reprendre la qüestió.

—Els animals que tenen bec no somriuen, com és natural.

L'oncle li va voler seguir la veta.

—No, no somriuen. I a més tenen els ulls separats, un a cada banda del cap. Deu ser que Déu no és amb ells?

—Tio, però si volen! —va exclamar en Joan, com si l'oncle l'hagués dita grossa—. Obren les ales i surten volant, ells viuen més a prop de Déu que nosaltres.

—D'acord, d'acord —va concedir l'oncle.

—Segur que veuen els àngels, a posta també tenen ales.

—I els porcs? Aquests tenen els ulls petits i quasi no hi veuen.

—Però els porcs sí que somriuen! No veus quin somriure que fan, quan es freguen amb les soques dels albercoquers?

—Perquè així es graten l'esquena i de passada fan caure albercocs a terra, i se'ls mengen. Són uns barruts.

—Jo els trobo molt graciosos.

—Són molt bruts.

—No és cert! Som nosaltres, que els obliguem a viure dins solls. Així qualsevol no va brut, com aniríem nosaltres si ens fessin viure acaramullats dins un redol tancat, i no poguéssim sortir ni per fer...?

—Bé, bé, ja t'he entès —va fer l'oncle—. Ens podem estalviar els detalls. D'acord, Déu també és amb els porcs.

—I sant Antoni també.

—També, també —va admetre l'oncle Guillem, mentre recordava com al gener, per Sant Antoni Abat, la plaça de la vila s'omplia amb les ovelles, els ases, els porcs, les someres, les egües, els bous i els vedells que els pagesos duïen en processó a l'església perquè fossin beneïts en aquell dia, que els era consagrat—. Per això en diem sant Antoni dels porcs.

—O dels ases —va aclarir en Joan.

—O dels ases, efectivament. Per tant, quedem que Déu és amb tots els animals.

En Joan trobava que la conversa es feia més estimul·lant a cada rèplica del seu oncle.

—Jo crec que Déu és amb totes les coses vives —va dir—. No ho trobeu així, tio? Si no, per què les hauria fetes?

—El teu capet pensa molt, Joan. Jo, aquestes coses...

—No cal pensar gens, tio, es veu només de mirar el que ens envolta. No vos heu fixat en la mar? Sabíeu que tres quartes parts del món estan tapades d'aigua?

—Tres quartes parts? —L'oncle Guillem s'ho va imaginar per un segon i va trobar que era molt.

—I la mar és viva, tota ella, i també tot el que té a dins. I heu reparat en un puig, o en una muntanya? La que sigui. En una muntanya tot és viu, tot el que hi ha té vida.

—Tret de les pedres.

—No és vera, tio, les pedres també són vives. Tenen memòria.

—Què vols dir, que les pedres tenen memòria?

—Hi eren molt abans que hi fóssim nosaltres, i hi seran molt després que nosaltres ja no hi siguem. És com si guardessin el record del que ha passat. Veureu que, aneu on aneu, sempre n'hi haurà, de pedres. No es mouen, són on són per conservar la memòria del seu indret...

—Això sí que no se m'havia acudit mai. I totes aquestes coses les llegeixes als llibres dels teatins?

En Joan es va aturar un moment, després va respondre:

—Ho llegesc als llibres i a les coses mateixes. No ho veieu, tio, que al món tot ocupa un lloc i segueix un ordre? És com una casa, que s'aguanta perquè els maresos estan ben col·locats.

—Una paret torta no s'aguanta.

—Exacte, idò el món és igual. Una casa és com si tingués les empremtes de les mans dels picapedrers que la varen aixecar, i el món...

—...té les empremtes de Déu —va fer l'oncle, assentint amb el cap.

—A tot arreu —va somriure en Joan.

—Vols beure un glop d'aigua? —va preguntar l'on-

cle Guillem, que amb una mà va aixecar el cànir de terrissa que duia sota el seient i el va oferir a en Joan.

—Sí, gràcies.

En Joan va beure a galet, l'aigua li queia dins la boca amb un raig transparent i el sentia com lliscava coll avall. Va tornar el cànir al seu oncle, que va amollar un moment les regnes damunt els genolls i el va agafar amb totes dues mans per beure ell també. Potser era conseqüència de la conversa, però el tacte de la terrissa li semblava ara sensual com una pell humana, fresca en sortir d'un safareig o d'un bany de mar.

Va tornar a desar el cànir al seu lloc i va reprendre les brides. En Llamp va pujar, sense alterar la seva calma, una mica de costa que feia el camí, ara flanquejat de xiprers a banda i banda. Varen deixar enrere els arbres, varen girar un revolt i l'oncle Guillem va indicar:

—Joan, saluda la tia! La veus?

La mica d'empit i la perspectiva que havia adquirit el camí ara els permetia veure l'Hort d'en Degollat en tota la seva extensió, una quarterada i un quartó de terra roja dividida en solcs de punta a punta i d'un extrem a l'altre. I, damunt la terra, les dones florejadess, ajupides arrabassant els alls amb el xapó. Sis, set, vuit dones amb un cistell penjat en un braç i burxant amb l'altre la terra per extreure'n el fruit, i que vistes des d'allà semblaven nines amb vestits de colors i uns capells elegants, amb les seves ales tan amples. I entre elles, decantada al costat de l'hort que mirava més cap a llevant, hi havia la tia Carme, concentrada en la seva tasca i aliena al cabriol que passava pel camí, a poca distància d'ella.

—Eh! Tia, eh! —va cridar en Joan—. Tia, som aquí! Tia Carme...!

Un eco discret es va estendre per l'Hort d'en Degollat amb els crits de l'infant, i al punt la tia Carme va girar el cap, es va posar dreta i va aixecar el braç amb el xapó, com si portés una torxa. L'oncle Guillem la va saludar amb una mà, i va observar el cel darrere ella, que era com un mar il·luminat per dins.

—Els alls se sembren per Sant Pau i es cullen per Sant Joan —va afirmar l'oncle, satisfet de dir una cosa que sabia del cert.

—I per què? —va demanar en Joan.

—Perquè així és com surten bons —va riure l'oncle Guillem—. I perquè diuen que, d'aquesta manera, curen les picades d'abella. Ara, no em facis dir si això és cosa de sant Pau o de sant Joan, perquè ja no ho sé.

—Però les curen de bon de veres?

—Diuen que, si et pica una abella i et fregues mig all damunt la picada, et deixa de coure. Però no t'ho puc assegurar perquè a mi no m'ha picat mai cap abella.

—Ah, no?

—Mai de la vida.

En Joan es va quedar pensatiu.

—Quan jo era petit —va remarcar—, una vegada vaig tirar una pedra a un rusc d'abelles.

—Vaja quina idea! I què va passar?

—Que em varen inflar a picades.

L'oncle va haver de riure.

—No rigueu, tio, que em varen fer molt de mal!

—T'hauria convingut tenir molts d'alls.

—Però a vós, com així no vos piquen les abelles?

—No ho sé. Dec haver tingut sort. O dec haver topat amb abelles espavilades, perquè a elles no els convé gens, picar.

—Es moren.

—Això mateix. Va ser un càstig que els va donar el bon Jesús per haver picat sa mare, la mare de Déu.

—De veres?

—No, Joan, això és una rondalla. No ho veus?

El nen va tornar a callar un moment. Després va dir:

—De vegades, és difícil conèixer el que és ver del que no ho és.

L'oncle Guillem va fer que sí amb el cap:

—Ja ho pots ben dir, Joanet. Moltes vegades.

—I com així les collidores d'allà són totes dones?

A l'oncle Guillem el va sorprendre el canvi de tema, però també tenia resposta per a aquella pregunta:

—Perquè collir és feina de dones —va afirmar, amb la mateixa seguretat amb què hauria dit que feia sol.

—I els homes què fan, mentrestant?

—Bé, ara és temps de batre. Van a l'era i baten el blat, i l'ordi...

—I no es canvien mai les feines, els homes i les dones? O no les fan mai plegats?

L'oncle Guillem va tornar a pensar que el seu nebot tenia unes sortides ben curioses.

—No, és clar que no, Joan. A cadascú, el que li toca.

En Joan va estar temptat de repetir el mateix «per què?» inquisitiu, però una mena de prevenció instintiva

el va dissuadir de fer-ho. Mentrestant, en Quim havia corregut cap a un romaguer a la vora del camí i el volta-va, lladrant.

—Veus? —L'oncle va apuntar al gos amb el dit—. Això és que aquí dins s'hi deu haver amagat un conill, o una llebre. Però sigui el que sigui, no el traurà.

—Perquè el romaguer està ple de punxes —va completar en Joan.

—Exacte. I això en Quim ho sap, i el conill, o el que sigui, també. Un es posa a recer i a l'altre només li queda lladrar.

El cabriol s'engronsava suaument de banda a banda. En Joan va notar que el sol picava una mica més, i es va preguntar si ja devien ser les vuit. Va aixecar els ulls i va veure, encara empetitida per la distància, la silueta del campanar.

—Mira, tio, ja arribam.

—Sí, deu minuts i serem a la vila. Primer anirem al cafè, a segellar la teva carta.

El Cafè de S'Estanc, que ocupava des de temps immemorials un local de la plaça, feia també el servei d'estafeta postal. S'hi segellaven i s'hi dipositaven els enviaments, i s'hi rebia el correu que venia de fora. Entre en Tomeu i la seva dona Joana Aina, que eren els amos actuals del cafè, i en Mateu de Ses Forques, que era el carter i alhora el saig del poble, ho administraven tot plegat amb una eficàcia raonable.

—I després anirem al convent a veure la tia?

—Sí —va confirmar l'oncle Guillem—, la tia Bel... bé, sor Margalida, mai sé com li he de dir.

—Quines coses —va fer en Joan—, com així a les monges els canvien el nom quan les fan monges?

L'oncle va amollar les regnes i va obrir les palmes de les mans en senyal d'ignorància.

—No ho sé, Joan, ves a saber... M'imagino que és perquè deixen la vida seglar i representa que es casen amb Déu.

En Joan no havia sentit mai aquella expressió.

—Que es casen amb Déu? I això no és un pecat?

—Tractant-se de monges no crec que sigui pecat. Joanet, mem si de tant de pensar ens sortiràs una mica heretge, tu!

Volia ser una broma, però en Joan es va consternar.

—Tio, jo no som un heretge! Heretges ho són els que diuen el nom de Déu en va! —va xisclar, recordant els ensenyaments dels teatins.

—D'acord, d'acord, no t'enfadis —va contemporitzar l'oncle Guillem, movent una mà per indicar silenci—. Mira, dues llegües més i ja arribem.

A l'entrada de Santa Margalida el camí s'estrenyia, flanquejat de ravenissa, olivarda, fonoll, claus de Crist i pastanaga borda. En Quim va córrer cap a un esbart de tudons que pasturaven dins un sementer entre les garbes, i els va fer aixecar el vol cap al cel obert i blau. Varen enfilear el carrer de Migjorn, que era un dels principals, i el varen seguir fins al trencant amb el carrer Major, que pujava directe cap a la plaça. En Joan apreciava el contrast en la manera que les rodes del cabriol reaccionaven al paviment, que al primer carrer era de terra, mentre que al segon era de llambordes. També les

cases variaven: al carrer de Migjorn eren més baixes i senzilles, i s'alternaven amb solars sense edificar que s'utilitzaven com a petits horts urbans, que els margalidans anomenaven trasts. Als trasts s'hi cultivaven arbres fruiters i hortalisses, i s'hi tenien animals com gallines o porcs, que en passar se'ls sentia que grufaven o escataïnaven. Al carrer Major, en canvi, les cases tenien dues i tres alçades i unes façanes amples i vistoses, amb portals rodons fets de marès i un esquinzell a l'entrada, a més d'una bona portassa per fer entrar els carros i les bèsties cap al corral. Era visible que al carrer Major no hi vivia qui volia, mentre que viure al carrer de Migjorn feia més comú. En Joan va preguntar-se per què els homes insistien tant a diferenciar-se d'aquesta manera, pel que tenien en comptes de pel que eren. Perquè la tia Carme i l'oncle Guillem tenien més coses que els seus pares, que no tenien gairebé res i per això se n'havien anat a Algèria, però en canvi ell no els veia diferents. Tots es cuidaven d'ell i ell els estimava a tots.

Al carrer de Migjorn no havien topat ningú; per contra, al carrer Major l'oncle Guillem, de dalt del cabriol que trepidava lleugerament damunt l'empedrat, no aturava de saludar vianants que també el saludaven a ell:

—Bon dia, Guillem.

—Bon dia i bona hora, don Jaume.

—Bon dia, Guillem! No, i avui dus un ajudant!

—Ja ho veis, madò Antònia! Bon dia tenguem!

Es varen sentir campanes i en Joan es va desentendre dels passants i va tornar a alçar els ulls. Va veure el

campanar, però aquesta vegada molt a prop, i, tot i que el coneixia prou bé de veure'l tantes vegades quan el duien a missa, el varen sorprendre l'alçada i les mides imponents. Es tractava d'una construcció alta però gens esvelta; al contrari, era massissa com les coses que romanen al llarg del temps, i tosca com tot el que es fa amb poca traça. Ara sí que eren les vuit del matí, i el rellotge del campanar les tocava. A dalt de tot, on hi havia instal·lades les campanes, va veure un esbart d'ocells que volaven en cercle al voltant de la torre, com si també els haguessin donat corda.

—Tio, quins ocells són aquells? —va apuntar per amunt amb el dit.

—Eh? —L'oncle va tirar el cap enrere i es va fer ventall amb una mà damunt els ulls, badant la boca—. Això són falzies.

—No són orenetes?

—No. S'hi assemblen, però no són orenetes. També venen per aquesta època de l'any i també són negres. Bé, n'hi ha que tenen la panxa blanca. Però les falzies són una mica més grosses que les orenetes, i no tenen cames.

En Joan va obrir molt els ulls i va mirar fixament l'oncle.

—No tenen cames?

—Això diuen. O si en tenen, les tenen molt curtes. Veus com volen, fent sempre aquests cercles? —En Joan va assentir amb el cap—. Diuen que estan sempre volant, les falzies, que no toquen mai a terra.

—I no dormen?

—Jo suposo que sí, però tal vegada dormen a l'aire, no ho sé.

—I què mengen?

—Ah, el que mengen els ocells. Veces, mosquits, cucs, aranyons... Però tot això ho poden agafar sense aturar-se de volar.

—I si se posen en terra, què fan? Queden tombades?

—No ho sé, Joan, no n'he vista cap mai que baixàs.

—Sempre volen.

—Sí, sempre volen.

En Joan es va imaginar les falzies adormides, suspeses dins el cel nocturn com petits estels foscos. Com que eren negres, es devien confondre amb l'obscuritat i així no havien de passar pena de ser descobertes pels depredadors, com l'òliba o el mussol. O el puput. Bé, les que tenien la panxa blanca potser sí que eren caçades. Va recordar que, quan era petit, per fer-lo enfadar de bromes, son pare li deia puput de cresta molla.

Hi havia trull davant del Cafè de S'Estanc, una agitació i un xivarri que significaven que era dia de contraban. Homes que entraven i sortien, crits, rialles, blasfèmies. Alguns s'arremolinaven en grupets al voltant de la porta, d'altres circulaven del carrer cap a l'interior, i a l'inrevés. Gesticulaven i ningú parlava en veu baixa. La resta de la plaça era buida, en un dia així ningú s'acostava al cafè si no hi tenia feines.

—Tio, què passa aquí? —També en Joan percebia que l'escena no era exactament normal.

—Res, Joan —va respondre l'oncle—. Tabac i diners, això és tot.